

18–19. századi levéltári adatok a Gidófalvi Malmos Közösségről

(Kivonat)

A malmos közösségek a székely köztulajdon egyik formája. A dolgozat ezt a tulajdonformát ismerteti, a Gidófalvi Malmos Közösség példáján, amelynek a Székely Nemzeti Múzeum által az első világháború előtt bementett régi iratai ma a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltárban találhatóak.

A Malmos Közösség

A székely falutörvényeknek fontos csoportját képezik a birtokviszonyokat szabályozó iratok. Napjainkban – a romániai földtörvénynek köszönhetően – egyre gyakrabban kerül szó a közerdőbirtokosságokról. A megjelent publikációk részletesen foglalkoznak a Közerdőbirtokosságok felépítésével, településenkénti hatáskörével és belső törvényeivel. Erdélyszerte minden település felkészült, hogy élve a törvény adta lehetőségekkel, újralesszi ezen jogfosztott intézményt. A néprajzi és gazdasági szakirodalom számos más birtokközösséget is ismer.

A székely tulajdontörvények egy jelentős része foglalkozik azon kis csoportokkal, amelyek valamely termelő eszköz vagy gazdasági létesítmény közös birtoklásban való használatára, tulajdonlására alakultak. Tudunk bányaközösségekről, cséplőgépközösségekről, de még ekeközösségekről is. A közösen létesített, vagy megszerzett malmok, darálók sok település életében fontos gazdasági, társadalmi szerepet játszottak. A bánági határörvidéken, az egykori Krassó-Szörény vármegyében napjainkig élnek és működnek a kis malmos közösségek. Az erdélyi levéltárak mélyén számos olyan okirat található, amely a mára eltűnt vagyunkközösségekre utal.

A Román Állami Levéltár Kovászna megyei gyűjteményében (korábban Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár)¹ található, 401-es számmal jelzett köteg egy a 18. században mindennapi általánossággal bíró közösségről, a malomközösségekről vall. A jelzett iratszám a Gidófalvi Malmos Gazdaság iratait foglalja magába. Az anyagot CSUTAK Vilmos és LÁSZLÓ Ferenc 1911-ben mentette be a Székely Nemzeti Múzeum levéltárába, és az ekkori múzeumi *Jelentés*ből tudjuk, egyben a malomházat is megvizsgálták. A levelesláda 1961-ben került át az Állami Levéltárba, a többi múzeumi állománnyal.

Az iratsomó kezdetét egy kétszer két oldalas B4 méretű kéziratok okirat jelenti. Ezen dokumentumot a Gidófalvi Malmos Gazdaság alapító okirataként 1755-ben keltezték Gidófalván. A további kutatások alapján megállapítható hogy „Nemzetes LAJOS János Uram házában”² A Malmos Gazdaság létrehozójaként 30 gidófalvi gazda írta alá, a közbirtokosságban az Olt vizén, a Dellő nevezetű helyen létesítendő malom alapító dokumentumát.

Az okmány első részében kinyilvánítja a szándékot, mely szerint létrehozói „magunk és Poszteritásunk jövődöbéli hasznára”³ malmot kívánnak építeni. Ugyancsak itt tesz említést e dokumentum arról, hogy ennek érdekében meghívták falusfeleiket közösségükbe. Aki a megkeresés ellenére nem vállalja a részvételt, az se maga, se utódjai többé be ne állhassanak. Kitér arra az esetre is, ha valaki a településről, az adott időpontban való távolléte – katonai szolgálat vagy egyéb hivatal – miatt nem nyilatkozhat az alapításban való részvételtől: ezt utólag megtehesse, és egyenlő jogú tagként bevéssék.

A közösség egyenlő jogú tagja lehet az a személy, aki bár más faluba költözött, de portát tart fenn Gidófalván, és viseli annak minden terhét. Ha azonban valaki úgy dönt, hogy eladja falubéli házát, és máshová megy lakni, része automatikusan szálljon a malmosokra. Ha valamely malmos gazda ki kíván lépni a közösségből, ennek része is a gazdaságot illeti. Az utódlásról szóló passzus kimondja, hogy egy gazda utódai közül „helyébe ha meghal be állhat ingyen egyik, ha a többi ha be akarnának állni, s itt laknak fizessenek személy szerint tíz tíz magyar forintot”.⁴

* Szeged, Vitéz u. 3., H-6722

Az okirat pontosan intézkedik az építésben és alapításban, majd a fenntartásban való egyenlő részvételről is. Az építést három maguk közül választott alkalmas malombíró irányítására bízzák, akik munkájukért a malomvámából kapnak fizetést. Megválasztásuk egyenlő akarattól történjen, akárcsak a molnáré. Feladatuk a továbbiakban is megszervezni az aktuális munkálatokat, és ellenőrizni, hogy a tagok egyenlő mértékben vegyenek részt benne. A létesítmény hasznának érdekében egyben kötelezik magukat az aláírók, hogy pénzbírság terhe mellett a tulajdonostársak kötelesek az új malomban öröltetni. A további levéltári okiratok tanúsága szerint ezen kitélt az indokolhatta, hogy a Malmos Gazdaság malmának alapításakor még másik két malom is volt a faluban, egyik „Tek(inte)tes Árkosi BENKŐ Rafaj”, a másik pedig „Szozyori NAGY Barabás eö kejnék” és társainak tulajdonában.⁵ A molnár az örítés sorrendjében nem tehet kivételt, minden gazda gabonáját érkezés sora szerint öntheti fel, kivételt képez a haláleset vagy lakodalom; ezt a lehető leggyorsabban kell kiszolgálni. Az alapító okiratban lerögzítették, hogy szombat napkeltétől napnyugtáig a vám a Gidófalvi Református egyházmegyét illeti.

Külön cikkely foglalkozik az esetlegesen felmerülő viszálykodásokkal. Ha ez belső, a malmosok között fordulna elő, akkor a malombíró és két választott törvénykező köteles mindkét felet meghallgatni és részrehajlás nélkül igazságot tenni. Amennyiben a malomközösséget vagy tagjaik valamelyikét kívülről perelné valaki a malom dolgában, akkor a közösség egységesen kell, hogy kiálljon, és az esetleges költségeket is egyenlő mértékben kell viselni. A további levéltári adatokból kiderül, hogy ez nem volt hiábavaló, hisz viszonylag gyakran citálták törvény elé a malomközösséget. Erről bővebben hátrább szólunk.

Az okiratot harminc aláírással és viaszpecséttel érvényesítették.⁶

További okiratok

A fentebb leírt Malmos Gazdaság elkészült malmáról egy 1755. június 17-én keltezett 10 B4 ívnyi, mindkét oldalán beírt tanúkihallgatási jegyzőkönyv ad bővebb adatokat.

A tanúkihallgatás oka, hogy a Malmos Község ellen panaszt emeltek Nemes Háromszék Gyűlésén, nevezetesen „Árkosi Tek(inte)tes N(e)mz(e)tes BENKŐ Rafaj Uram, Szotyori NAGY Barabás és Tamás Uramék, KESERŰ Ferentzné KÖVÉR Krisztina Asszony és KÁDÁR Anna N(emes). Uzoni KÁDÁR Mihály p(rimi)p(il)lus Hajadon Leánya.”⁷

A meghallgatást Nemes Háromszék érdeemes Főtisztjének, M(é)l(tósá)gos Groff Zabolai MIKES Antal Úr” pecsétjével rendelték el.

A Dellői malomnál meghallgatott 37 tanúnak 10 pontban kellett vallania. Az esküdtek „Fejérmegyei Karatnai DÓNÁTH Ferentz nobilis Sepsi székbe való malom Posszessor, Sepsi Széki BODOKI Ferentz Pplus”.

A kérdések kitérnek a Malomközösség alapításának körülményeire, hogy meg volt-e hívva mindenki a közösségbe, az alapítók mely nemhez tartoznak (nemesek, szabadok, jobbágyok vagy zsellérek), kik elleneztek a malom építést? A beadvány készítőinek milyen birtokai vannak Gidófalván?

A kérdések másik csoportja az esetleges okozandó károokra terjed ki, valamint választ keres arra, hogy az Olt vizének áradásainál melyek a kiváltó okok. Külön pontban tér ki az országos utakra és révekre, dézsmaadó szántóföldekre való esetleges veszélyre.

A válaszokból kiderül, hogy a malomközösségbe be nem állók nem is elleneztek annak létrehozását, néhányan előrehaladott korukra vagy gazdasági erejük hiányára való utalással maradtak távol az építkezéstől, egyedüli ellenzője kezdetben N(emes). JANCSÓ Sigmond úr volt. A malomépítés szándékát közönséges falugyűlésen tették közzé, ahol JANTSÓ Sigmond úron kívül mindenki jelen volt, és ellene senki nem mondott.

Gidófalván a malomközösség megalakulásával egyidőben három malomról tesz említést a fent nevezett dokumentum. Az egyik az alsó malom, Tekintetes Árkosi BENKŐ Raffael tulajdonában, „Gáttya rontotta az Oltra befüggő Gidófalvi ben való lakó helyeket”⁸. A másik Szotyori NAGY Barabás és társai tulajdonában „a Rét utzába az Olt vizét kinyomja”.⁹

A tanúk egybehangzó válaszai alapján a Malmos Gazdaság malma sem szántóföldekben, sem utakban nem okozhat kárt, mivel azoktól távol esik.

*

A Gidófalvi közösség kér helyszíni felmérést 1774 május 16-án kelt és a Sepsiszéki Királybíró úrhoz címzett beadványában, mert „CSISZÉR József Gyalog Katona... az Olt vizén levő malmának víz szerszámi annyira elavultak, hogy a vizet a közösség... malmának zsilipje alá feldugta”.¹⁰ Kéri a malom gátjának leszállítását a Dellői-malom felépítése előtti szintre.

A hitesek „Sepsiszentgyörgy alsó malomba lakó SORBÁN Molnár, Sepsiszentgyörgy pataka malomba levő BOKOR Molnár és ugyan a Gidófalvi Olt vízen levő malomba lakó SIMON Molnár”.

Az eljárásban az esküdtek a nevezett malom eredeti állapotját és a víz útjának pontos helyét hivatottak föltárni.

Megállapítják, hogy a CSISZÉR Malom adott állapotában a Malmos Gazdaság és sepsiszentgyörgyi malmának ártalmára volt. Ugyanakkor kötelezték az érintett CSISZÉR Józsefet, hogy a duzzasztók gátját a Dellői malom építése előtti szintre szállítsa vissza¹¹. Ugyanakkor arra is kötelezték CSISZÉR József urat, hogy malmának helyreállításakor a fentieket vegye figyelembe.

*

Különös figyelmet érdemel az időben ezt követő levéltári forrás a Gidófalvi Malmos Gazdaságról, ugyanis DACZÓ János 1814-ben folyamodik a hatóságokhoz „a Ghidófalvi Malmos Gazdaság gátjának leszállítása ügyében”.¹²

A rezolúcióban ez áll: „A panasz a Ghidófalvi malmos gazdákkal közöltessék amikor azok a háborúból haza jönnek”¹³ Idézett okirat bizonyossága szerint a közbirtokosság tagjai az éppen folyó napóleoni háborúban szolgáltak, mint távolra rendelt székely katonák.

A malmos gazdaság beadványát 1814. május 21-én „Ghidófalvi 18 számból álló Malmos Gazdák” írták alá, egy tanúkihallgatási jegyzőkönyv mellékleteként. A jegyzőkönyvben arra keresik a választ, hogy a gazdaság malma, amelyet 1807-ben szemrevételeztek, azóta okozott-e

kárt DATZÓ József malmában, meghallgatták azon molnárokat is, akik az ezt követő időben bérelték a DATZÓ-malmet Kérdezték a tanúkat az árendálás feltételei felől is. Ez különösen fontos adalék a korabeli malombérleti feltételek rekonstruálására. A meghallgatott 11 tanú vallomása azt erősíti meg, hogy a malmos gazdaság malma nem okozott kárt a DATZÓ-malomban.

Annak érdekében, hogy megvilágítsuk egy malombérlet körülményeit, közreadjuk a Kálnokon lakó SIMON molnár vallomását: „Ennek előtte 8 esztendővel a nevezett malomban laktam Dávid molnár (TATRANGI Dávid – OG.) mellett 2 esztendeig mint molnár legény. Ekkor adott a gazdám 500 forint pénz árendát s 5 sertést meghízalt DATZÓ József úrnak de az occuláció után többre rugott ezen malom árendája.”¹⁴

A DATZÓ-féle malom állapotáról a tanúk egybehangzóan azt vallják, hogy „az úgy ment, hogy annál jobban nem kell”.¹⁵ A továbbiakban kiderül, hogy a DATZÓ-malom két kőre járt, amelynek felső kőve még nagy víz esetén is csak ritkán állott meg. Újjáépítésére a régiség miatt kellett sort keríteni, mert a benne való lakás is kétségessé vált.

A Fotosi BALOG Elek Nemes Székely tanúságtételéből kiderül, hogy a malmos közösség malmába sok őrlőt hordtak, de a DATZÓ-malomba is jutott, sőt, a molnár is járta minden nap szekérrel a falvakat őrlőért. A pereskedés csak azon irigységből származik, hogy ne kelljen az őrlőért szekérrel járni, hisz az újjáépítés után DATZÓ úr malmát jóval fennebb építette, így felső kereke a legnagyobb víz idején is járhat.

*

A következő okirat, amelyet 1815-ben kelteztek, tudatja, hogy Szentgyörgy napjáig a község malmában TATRANGI Dávid molnárkodott, aki ekkortól a rétyi malomba ment át.¹⁶

*

A „DATZÓ József úrral” régebb óta tartó per felújulásáról tanúskodik az 1816. febr. 26-án kelt ítélet, melynek értelmében „a malmos gazdák mivel a szék előtt ajánlatukat megtenni elmulasztották Ezen pert terhelő költség s fáradságuk együttesen legitimáltatik 2203 Rft 57 kr.,

ezen kívül 100 köből vám gabona in natura megadassék”.¹⁷

A malmos gazdaság VITÁLYOS János révén recurziót jelentett be a Sepsiszéki Kapitányi hivatalhoz, amely az összes iratok beküldését rendeli el.

A Gidófalvi Malmos Gazdaság Dellői malmának árvíz általi elpusztításáról tanúskodik az a dokumentum, amelyben „Nemes Orbai széki Pávai de mostan Gidófalván resideáló Tek. VAJNA Joseff és MISKOLTZI Sándor Urak” a Malmos Gazdaság Bíróját harmadmagával a S. Széknek Vice Székére citálják.¹⁸

Mivel „tudva vagyok az, hogy azon malmot, mely volt az úgynevezett Délő helyen a Gidofalvi Közönség a Maga Köz helyére építette volt, ez előtt egy néhány esztendővel nem régiben az Ár-víz el-vívén a mostani Malmos Gazdák más Malmot vásároltak magoknak mely ma Kakutsi malomnak hívatatik, s bírják is, de ezek nem elégedvén meg azon malom helyet is, mellyen a régi malom állott hozzá tartozandóival együtt erőszakosan el-foglalták”

Összefoglalás

Az eddig feltárt levéltári források egy, nevezetesen a Gidofalvi Malmos Gazdaság, székely birtokközösségről az alapítás körülményeibe és az azt követő három emberöltőnyi időszak működésébe engednek rövid betekintést. Tudott dolog, hogy a korabeli levéltári dokumentumok keletkezését rendkívüli események, jogviták hívták életre. Mindezek ellenére úgy a társadalomkutató, a történész de a néprajzkutató számára is fontos adatokat nyújtanak a két és fél évszázaddal korábbi székely társadalomról, az életmódtól a gazdasági felszereléseken át a növénytermesztésig.

A Malmos közösség alapító okiratából az adott közösség társadalmi és státusbeli kereteire, a székely jogrendre kapunk pontos adatokat. Megjelennek az okiratban az életképes közösség társadalomformáló elemei, az egyenlő teherviselés, törvénykezés és hasznóvétel pontosan

szabályozott feltételei. Szintén a társadalom önmeghatározását és elkülönülését támasztják alá azon kitételek amelyek a felkért, de be nem álló falusfelek kirekesztéséről gondoskodnak. Az a mód ahogyan gondoskodnak azon falusfelekről, akiknek nem állt módjukban az alakulás pillanatában nyilatkozni, arra enged következtetni, hogy elsősorban a falut tekintik alapvető társadalmi egységnek, majd ezen belül jelenik meg a kisebb Birtokközösség. A székely közerdőbirtokossági jogok eloszlásával mutat párhuzamot az a tény, miszerint a tagoknak Gidófalván állandó házzal kell rendelkezniük. Annak feladása a Birtokjog feladásával jár együtt. A birtokjogok túlzott felaprózódását az örökösödést szabályozó passzus révén igyekeznek elkerülni, hisz ily módon a közösség tulajdonviszonyai könnyedén áttekinthetők maradnak. Arról is külön intézkedik az alapokmány, hogy a malomjogok ne válhassanak adásvétel tárgyává.

A feltárt okiratok további fontos adatokkal szolgálnak a malom működtetését és hasznóvételét szolgáló, önként vállalt kötelezettségekről is.

A további levéltári források többnyire a már régebbi meglévő malmok tulajdonosainak az újonnan létesítendő malommal szembeni gazdasági ellenállását mutatják. Alapját az a felismerés képezte, hogy egy erős közösségi akarattal alakult tulajdoni érdekcsoportosulás fontos jövedelmektől foszthatja meg a más településről itt malmot fenntartó egyéneket. Ez a jelenség továbbgondolva a falu gazdasági függetlenedési folyamata részeként is tekinthető.

A tanúihallgatási jegyzőkönyvekből pontos adatokat kapunk egy malom termelési képességére, felszereltségi szintjére, a bérleti feltételekre valamint a környék gabonatermesztési szokásaira de a Malmos Közösség és az abból kívülrekedt falusfelek közötti viszonyra is. Figyelemre méltó, hogy nem találtam egyetlen olyan tanúvallomást sem, amely egyértelműen a közösségi malom károságát bizonygatta volna.

A malomnak mint a korabeli falu fontos gazdasági tényezőjének megszerzése státust jelentett, ez nyilvánvalóvá vált. Az a tény, hogy a Malmos Gazdaság, miután első malmát a víz

elvitte, a legrövidebb időn belül új malmot szerzett, és igyekezett a régi malomhelyet is megtartani, arra enged következtetni, hogy a malom fenntartása jövedelmezőnek bizonyult.

Végezetül itt kívánjuk megjegyezni, hogy az általunk kutatott levéltári adatokban Gidófalván három malom került említésre, ugyanannyi, ahányat 1948 októberében a malmok államosításakor összeírtak. Ez utóbbi lajstromban MISKOLTZI Vilma és KOCSIS Dezső malmát vízturbina, a RÁDULY Istvánét pedig vízkerek működtette¹⁹.

A Gidófalvi Malmos közösség Alapító irata 1755

(Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár
iratai, Fond 401. dos. 1, p. 1–2)
(Melléklet)

Mi Sepsi Széki Gidofalvi Lakosok, közönséges megedgyezett akaratból, magunk és Posteritásunk jövődöbéli hasznára in hoc Anno 1755 a Falu Déllő nevű köz helyén malmot akarván építeni annak felépítésében és Conservatiojában kötöttük le egymáshoz magunkat ilyen állandó és megmaradando Törvényekre az alább következőkét promiszumok szerint.

^{1^{mo}} Mivel a Malomnak hasznából egyenlőképpen kíván minden Gazda részesülni, annak felépítésében és arra Való költésben is Személy Válogatás nélkül mind egyaránt Concurállyon másként része nem léssen benne.

^{2^{do}} Mínthogy az falu hol fogyik hol szaporodik, Söt má summáris ide bé házasodottak, ezek iránt így egyeztünk még, hogy aki (...) defineálná, vagy máshová ménne lakni az olyanok része ingyen maradjon az Falura, ebből Senki magának vásárt ne csináljon el se adhassa. Ugy ha valaki közülünk meg unatkoznék, s ki állana közulunk annakis része gratis maradjon az Malmosokra. Mivel pedig találatnak oly és mesterek is kik most a malom építésében Velünk értékben egyaránt supportállyák, és ezért malomtörvények mindenikben magokat Submitállyák, részek mindenkor ki adassék Letus ha szánt szándékkal, kérvén más Faluban mérnének is Megyébe lakni, de ha az malom körül (...) lett és szolgálatot Velünk mindénékben egyaránt Supportállyák, és ezen malom törvények mindenikében magokat a köz dologból, részekit amit tállyák, ha sem büntetésre sem admotisióra

nem engedemeskednek. Hasonló értelemben vétetnek azok, kik most itt lakos emberek de ezután vagy maguk, vagy maradékuk Házokat itt hagyván más faluba mennének lakni, hogy ha az itt levő Házokról a malmi Servitiumot prosszállják részek legyen a Malom hasznában sem ezek is reszket gratis amittályák.

^{3^{mo}} Mig a malom fel épül a három részből rendeltessék három jó igyekezetű serény gondos emberek malom Birónak, kikis a magok részikből a Malomhoz való minden reqvizitumokat szorgalmasan procurállyák és exigállyák minden malmoson Személy válogatás nélkül ha kik vakmerőségére vetnék magukat szot nem fogadák ha legális okát nem adhatták dolgok mulattságok, a Malom Birák jurius gruties husz husz pénzig büntessék meg irremitibilisen még is a mit el mulatta töltessék ki velek a Birságból pedig a dolgosok vegyenek italt

^{4^{mo}} Ha In eő Felsége rá segéll, hogy az Malmot fel épithelessük annak állandó megmaradására e legyen Törvényünk

^{1^{mo}} Egy Gidofalvi malmos embernek se legyen szabad más Malomban hanem ezen irigálandó malomba míg a malom foroghat sub para 3 fories quties cselekedvén melyre minden malmos rá vigyázzon Szorgalmasan és az a birság legyen az malmosoké amire akarják fordítani. A molnár pedig személyt ne Válogasson hanem minden minden malmos emberek serénsége szerint öröljön, aki elébb viszen elébb aki későbben, annak későbben, hanem ha valakik vagy halottya vagy lakodalma érkeznék mely casusban az ilyeneket nem kell hátra vetni, hanem mentül hamarább lehet örölni kell sub para flr 3. Sem ígétért sem adományért a Molnár a malmosokat vidékiért hátra ne vesse sub edum pena, a vidékieket mindazonáltal el ne idegenitisse hanem mikor a malmosoké nem sürgős vidékikknek is jó szívvvel örölyön, hogy annál is inkább a vám Szaporodgyék.

^{2^{do}} Ha valakinek a malmosok közül a Malom dolgában valami törvényes Causaja léssen, vagy petenziót cselekednek, vagy egymást diffannálná a Malmosok válasszanak magok közül a malom Biro mellé érteleme s Törvénytevőket, kik is mindkét félnek dolgát igazságosan megvizsgálván aki bünösnek íteltetik büntetessék meg egy forintig Senki a malmosok törvényit Appellatioiban ne vihesse (...) el akarná vetni tíz forintig büntetödgyék, mégis az Appellatio Caussaltassék.

^{3^{mo}} Ha tanálatnak a Malmosok közül olyan /: mélylet In távoztasson / hogy egész haszonra való dolgot meg akarná gátoltatni, meg bizonyosodván a dolog

tetszés szerint cselekedvén husz husz forintig megbüntessék és ha elegendőnek nem itélik in rebissimiliser ebben az Appelláta ne admitáltassék

4° Mikor pedig Gát ág kívántatik minden malmos ember illendő szekirel vigyen a mennyit két két marha elbir ha ki tökéletlenségben tanálatik a Malom Birák limitálják és ha elegendőnek nem itélik tezis penale husz husz pénzig megbüntessék mégis a Gát ágat tartozzék ki vinni illendőképben a birsággal pedig a gát kötőknek italt vegyenek

5° Malombíró és Molnár egyenlő akaratbol fogadjunk és a Malom Biro hüttel legyen köteles a maga hivataljában igazán eljárásra senki a malomrrol Discretiot ne vigyen, s véle ne Collodáljon sub prena flr 3 és mind Malom Biro mind Molnár a Vámrol rovást tartsanak, hogy esztendejük eltelvén számot adhasanak az egész malmosok vagy arra rendeltett Malmosok emberei előtt.

6° Minthogy nem minden ember alkalmas a malom Biórságra a ki Malom Bironak válasznak a malmosok, azok dolgok idin magok képekben acceptáltanak dolgos helyét akármí dologban effelett lészen fizetsége két két véka malom por Hariska Cub 1, Vám buza Cub 1.

7° A molnártis (...) meg kell esketni arra, hogy mindén embertől az igaz Vámot kivészi Sem többet Sem kevesebbet nem véssen, a mi vám gyül a malmosok közönséges Edényibe tölti igazán

8° Vagynak s lesznek Falus feleink közül oly ifiu Legények és Árvák kik most szolgálton vagy egyéb hivatalban laknak és ezen Malom dolgában most nem Concirálhatnak, kik is ha ezután haza telepednek és ezen malom hasznáben részt akarnak venni, s közünkbe bé akarnak állani minden bé állani akaro Személy fizessen a Malmosoknak tiz tiz magyar forintokat és azután a malom terhít Velünk együtt Supportállya, s része legyen a malomba mint egyik malmosnak, akik pedig most Caproxolo s itt lakosok, s szánt szándékkal velünk együtt e ezen munkában Concurálnak /: noha Atyafiságosan még kénáltuk hogy értsenek egyet velünk ezén éppittésben /azok soha se magok se maradéjkok ezen malomba részt ne vehessenek, s közünkbe bé ne álhassanak

9° Minthogy e világ hol fogy hol szaporodik, hogy valakik közülünk feles gyermek akár ad kit most építünk, az olyan szaporodás felül így egyeztünk meg, hogy egy malmosnak helyébe ha meg hal be állhat ingyen egyik ha a többi ha be akarnának állni, s itt lak-

nak fizessenek személy szerint tiz tiz magyar forintokat mint felyebb is irás van rolla be állhatnak. E szerint Consideráltanak az olyanokis kik Joszágek Leány Ágra Szakad ha itt laknak lesznek, s velünk együtt mindent szuportálnak.

10° Ha valamely ki nem közülünk valo ember ezen malom építésben, vagy azután a malmosokat Törvény el akar re imperálni, ezen causaban egy akarattal, költséggel s furfangossággal oltalmazuk ezen Malmot ha pedig ezen Törvényből valaki ki akarna magát vonni flor hung 50 exigálhassak azon tollünk elpártplt ex chibi omnibus piriden remedies, részint imper penal admitállya az olyan molnos. Ugy ha valaki közülünk okot szolgáltatna az ellenünk valo Törvénykezésre, azér hasonló ponioiban circulállyon. NAGY Barabás urunktól megvásárlott Kosztingi Malomnak is ezen Constitusban megírt Törvénye legyen uzuqve ind postititates.

11° Ha ezen mostan érigálando malomra Ngs Királyunk parancsolatjából Adot Vetnének azt az köz Vámbol fizetessék meg a malmosok

12° A Szombati Vámot napfelkeltétől fogva nap el menésig minden szóben megegyezett akaratbol a Gidofalvi Reformata megye számára rendeltük, és adgyuk ennek a megye tartson különös szuszéket és ami Vám akkor gyül a monár igaz hite szerint ezen vámot töltse az szuszékba

Mely punctumokban még állásán és örökös megmaradásának nagyobb erősségére akik közülünk irni tudnak maguk kezük írása alatt le kötöttük magunkat, a többi is gerniülisaen autorálva

A Malom építő emberek nevök következnak e szerént

Gidofalvi KÖVÉR Dániel nobilis
JANCSO Samuel Senior Gidofalvi ref oskola
mester ns
CSISZÉR Josef ns
BAKCSI Gábor ns
BEDEHÁZI István ns
Mihálj
SZABÓ Ferencz ns
CSISZÉR Miklos ns
FERENCZ Miklos ns
VITÁLYJOS Miklos
FERENCZ László ns
KÖVÉR Ferencz
JANTSO Imre
VITÁLYJOS László ns
ORBÁN András

JANCSO László ns
MADOTSAI Simin nob
JANTSO Janos m. a.
VITÁLYJOS Györgyné m.a.
TOT Samuel m.a.
BÖLCS Pál m.a.
KÖVÉR László m.a.
JANTSO Miklosné m.a.
JANTSO Mihály m.a.
NAGY Ábel m.a.
ORBÁN Sámuel m.a.
JANTSO Samuel nob ms
CSUTAK Laszlo m
PÁL Ferencz
IMREH János a Gidofalvi Rtta Eccla Oskola
Mestere ms.

Jegyzet

1. A kutatás lehetőségéért köszönet a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár munkatársainak.
2. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 5 verso
3. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 1
4. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 2
5. S Sz L. F. 401. d. 1. p. 5
6. A második lap hátoldalán szerepel a Székely Nemzeti Múzeum ovális bélyegzője, valamint a 272-es sorszám
7. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 3 b.
8. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 4
9. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 4
10. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 15
11. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 16
12. SÁLvt. F. 8. 2194/1814
13. Uo.
14. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 19
15. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 20
16. SÁLvt. F. 8. 2261/1815
17. SÁLvt. F. 401. d. 1. p. 24
18. SÁLvt. F. 28. I/d. 50 p. 18. Az adatot SZŐCSné GAZDA Enikő saját gyűjtéséből bocsájtotta rendelkezésemre; köszönet érte.
19. *Evidența morilor comerciale și țărănești (în afara rășnițelor)*. Gépiratos másolat. MOLDOVAN Nicolae engedte át, ezúton is köszönöm.

(A családnevek majuszkulás kiemelését, beleértve az idézeteket, kötet szerkesztési szempontok indokolják. **Szerk. megj.**)

Comunitatea de morărit de la Ghidfalău (Gidófalva), Trei Scaune, sec. XVIII–XIX (Rezumat)

Comunitățile de morărit au constituit o formă a proprietății colective secuiești. Lucrarea discută acest tip de proprietate și prezintă documentele comunității de morărit de la Ghidfalău, păstrate actualmente în Arhivele Statului din Sf. Gheorghe.

The Miller Community of Gidófalva (Háromszék Seat, Transylvania), 18–19th Centuries (Abstract)

These communities constituted a form of the collective Székely properties. The paper discusses this type of property, the documents of the miller-community of Gidófalva, that are now being kept in the State Archives of Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe)

